

Asbesti rakennuksissa

Johdanto

Kaikilla rakennus-, kunnossapito- ja siivousalan työntekijöillä on mahdollinen asbestialtistuksen riski. Tässä tiedotteessa selostetaan, mitä asbesti on, mitkä ovat sen terveysvaikutukset, ketkä kuuluvat riskiryhmään ja missä asbestia

saattaa olla. Asbestin poistoa ei käsitellä. Tiedotteessa esitellään muutamia hyviä peruskäytäntöjä mutta ei anneta yksityiskohtaisia ohjeita. Jos työpaikalla on aihetta epäillä asbestialtistusta, suosittelemme painokkaasti, että otetaan yhteyttä asianomaiseen toimivaltaiseen viranomaiseen tai muihin toimielimiin.

Mitä asbesti on?

Asbesti on erään mineraaliryhmän yleisnimi. Asbestikuiduilla on erittäin hyvä lämmönkestävyys ja vetolujuus, ja niitä käytettiin vuosia seuraavissa materiaaleissa:

- lämmöneristysmateriaaleissa, kuten eristeissä ja pinnoitteissa,
- tulenkestävissä tekstiileissä, paperissa ja pahvissa,
- kytkimen ja jarrujen kitkapinnoissa,
- asbestisementtituotteissa,
- sähköeristysmateriaaleissa,
- henkilönsuojaimissa.

Asbestin käyttö on nykyisin käytännössä kielletty Euroopan unionissa, mutta vanhaa asbestia on edelleen paljon jäljellä. Näin ollen asbestialtistusta voi yhä esiintyä.

Asbestialtistuksen terveysvaikutukset

Asbestikuiduilla hengitysilmassa voi olla vakavia terveysvaikutuksia: ne voivat aiheuttaa esimerkiksi asbestoosia (asbestin aiheuttama pöykeuhkosairaus), keuhkosityöpää ja mesoteliomaa (keuhkopussin tai vatsaontelon syöpä). Asbestilla ei tiedetä olevan turvallista altistustasoa. Mitä enemmän altistusta, sitä suurempi riski sairastua asbestiperäiseen sairauteen. Asbestialtistuksen ja sairauden ensimmäisten oireiden välillä saattaa olla jopa 30 vuotta. Takavuosien altistuksen vaikutukset tulevat nyt näkyviin.

Esimerkkejä:

- Yhdistyneessä kuningaskunnassa kuolee vuosittain noin 3 000 ihmistä aiemman asbestialtistuksen aiheuttamiin sairauksiin, ja määrän odotetaan nousevan melkein 10 000:een vuoteen 2010 mennessä⁽¹⁾. Näistä 3 000 menehtyneestä 25 prosenttia on jossain vaiheessa työskennellyt rakennus- tai kunnossapitoalalla.
- Ruotsissa asbestialtistuksen jälkivaikutukset (keuhkopussin mesotelioma) aiheuttavat enemmän kuolemantapauksia kuin kuolemaan johtaneiden työtapaturmien kokonaismäärä⁽²⁾.

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

Yleisesti tiedetään, että tupakointi voi aiheuttaa keuhkosityöpää, mutta jos tupakointiin yhdistyy asbestialtistus, keuhkosityöpään riski moninkertaistuu. Asbestipitoista ilmaa hengittävä tupakoitsija sairastuu keuhkosityöpään 50 kertaa todennäköisemmin kuin tupakoimaton henkilö, joka ei ole altistunut asbestille.

Tärkeitä tietoja

Asbestialtistuksen vaara saattaa olla olemassa, jos työskentelet rakennus-, kunnossapito- tai siivousalalla. Seuraavassa on lueteltu paikkoja, joissa asbestia tyypillisesti saattaa olla:

- seinät (eristyslevyt väliseinissä),
- kuvioidut pinnoitteet ja maalit,
- lattialaatat,
- linoleumilattiat,
- lämpöeristetyt lämmityskattilat,
- teräksisten runkorakenteiden eristeet,
- tuuletuskanavat,
- sisäkatot (palomuurit kattojen ontelorakenteissa),
- sisäkattojen laatoitus,
- ovet,
- sähkölaitteistot,
- lämmitysjärjestelmät (putkistojen, lämmityslaitteiden ja lämmityskattiloiden lämmöneristeet),
- ulkokatot (erityisesti asbestisementtituotteet),
- kattotiilet,
- rakennusten julkisivut, mukaan luettuna kourut, ikkunoiden ja ovien pielet, kattorakenteiden alapinnat ja julkisivupaneelit,
- vesi- ja viemäriputket,
- venttiilit, laipat ja tiivisteet on myös saatettu vuorata tai tiivistää asbestilla,
- WC-säiliöt, ikkunatelineet, asbestipaperoinnit ja niin edelleen.

Riskiryhmään kuuluvat ammatit

- putkiasentajat
- muut LVI-työntekijät
- sähköasentajat
- puusepät ja kirvesmiehet
- kokolattiamattojen ja muiden lattianpäällysteiden asentajat
- myymäläkalusteiden asentajat
- kunnossapitohenkilöstö, mukaan luettuna urakatyöntekijät ja kiinteistöhuollon työntekijät
- katontekijät
- siivoojat
- muut ammatit, joiden harjoittajat ovat kosketuksissa kattojen ontelorakenteiden ja seinäverhousten alusrakenteiden ja muiden "piilossa" olevien osien kanssa.

Kysy ennen työn aloittamista, onko tiloissa tehty asbestitarkastus. Ellei toisin todisteta, oletta rakenteissa

olevan asbestia. Keskeytä työt ja pyydä neuvoja, jos epäilet rakenteissa olevan asbestia. Muista: asbestimateriaalia ei saa missään tapauksessa poistaa ilman lupaa ja asianmukaista koulutusta.

Asbestikatot

Asbestisementtikatot ovat usein hauraita. Varmista aina, että työskentelypaikkasi on turvallinen ja kulku sinne vaaratonta. Joidenkin asbestisementtikattojen alaosissa voi olla asbestia sisältäviä lisäeristeitä (suihkutettavaa asbestia). Nämä eristeet voivat olla irtonaisia ja murentuneet. Jos tällaisia materiaaleja havaitaan, kaikki työntekijät on poistettava alueelta välittömästi ja paikalle on kutsuttava asiantuntija. Materiaalia ei saa yrittää poistaa itse.

Jos kiinteistön kunnossapito tai valvonta on vastuullasi, sinun on otettava selvää siitä, onko tiloissa asbestia. Voit selvittää asian seuraavasti:

- tutustumalla rakennussuunnitelmiin
- tutustumalla aiempien töiden asiakirjoihin (esimerkiksi rakennuttajien laskuihin)
- tekemällä itse tarkastuksen (älä kuitenkaan ota näytteitä)
- kysymällä muilta asiantuntijoilta, kuten arkkitehteiltä, maanmittausinsinööreiltä, työsuojeluvaltuutetuilta ja työntekijöiltä – heillä saattaa olla lisätietoa
- palkkaamalla pätevän henkilön tarkastamaan tilat. Vain koulutetut henkilöt saavat ottaa näytteitä.

Jos varmuutta ei ole, oleta materiaalin olevan asbestia. Jos tiloissa on asbestia, on ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että sille ei synny altistusta. Toimia voivat olla muun muassa seuraavat:

- arvioi asbestialtistuksen riski
- laadi suunnitelma asbestia sisältävien materiaalien käsittelystä, noudata sitä ja tarkista se säännöllisesti
- pidä yllä ajantasaista rekisteriä siitä, missä asbestia on (kirjaa ylös sekä asbestin tyyppi että sijainti)
- toimita rakennus-, kunnossapito- ja siivousurakoitsijoille kaikki tarvittavat tiedot ennen töiden aloittamista rakennuksessa.

Lainsäädäntö

Paljon asbestia koskevaa EU-lainsäädäntöä on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jäsenvaltioilla voi olla myös omia lisäsäännöksiä, joten ne on **tarkistettava asianomaiselta toimeenpanevalta viranomaiselta**.

EU-lainsäädännöllä on pyritty estämään asbestin käyttö ja määrittämään asbestille mahdollisesti altistuvien työntekijöiden suojaksi tiukat standardit. Seuraavassa on mainittu joitakin asiaan liittyvistä direktiiveistä.

- Toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/391/ETY
- Työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/394/ETY
- Työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemisesta työpaikalla esiintyviin kemiallisiin tekijöihin liittyviltä riskeiltä 7 päivänä huhtikuuta 1998 annettu neuvoston direktiivi 98/24/EY
- Työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä, 19 päivänä syyskuuta 1983 annettu neuvoston direktiivi 83/477/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 25. kesäkuuta 1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/382/ETY ja tarkistettuna 7. huhtikuuta 1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/24/EY ja 27. maaliskuuta 2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/18/EY.

Lisätietoja

Tämä tiedote on laadittu tukemaan Euroopan työterveys- ja työturvallisuuskampanjaa ja teemaviikkoa 2004. Saman sarjan muita tiedotteita ja rakentamiseen liittyviä lisätietoja saa osoitteesta <http://ew2004.osha.eu.int>. Tätä tietolähdettä päivitetään ja kehitetään jatkuvasti. Tietoja EU:n työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännöstä saa osoitteesta <http://europe.osha.eu.int/legislation/>. Muita vaarallisia aineita ja monia muita työterveys- ja työturvallisuusasioita koskevia tiedotteita voi ladata osoitteesta <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

Courtesy of OPPBTP, France

Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
P. (34) 944 79 43 60, f. (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int